

Kamatemelések közleménye

A kormány 1988. július 14-i ülésén döntést hozott egyes lakossági hitel- és kamatpolitikai kérdésekben. Mint-hogy a lakossági hitel kiáramlása a tervezettnél lényegesen nagyobb mértékben emelkedett, a pénzügyi egyensúly fenntartása érdekében intézkedések bevezetése vált szükségessé.

Július 18-tól a lakásépítésre, -vásárlásra, emeletráépítésre és tetőtér-beépítésre, továbbá az egyéb építési munkákra (tatarozás, helyreállítás stb.) nyújtható kiegészítő jellegű és önálló bankkölcsön kamatmértéke — összeghatártól függetlenül — 1988. évben egységesen 15 százalék.

A bankkölcsön lejárati ideje új lakásépítésnél, -vásárlásnál, valamint a pénzintézetek és egyéb gazdálkodó szervezetek által újraértékesített lakásvásárlásnál 15 évről 10 évre; az egyéb építési célú, továbbá a telek és a magánforgalmú lakásvásárlási kölcsönöknél 10 évről 5 évre rövidül.

A fiatal házaspárok részére 1988. július 18-a után önálló bankkölcsönként

megelőlegezett és gyermekszületéssel nem teljesített szociálpolitikai kedvezmény kamata mindenkor a bankkölcsön kamatának szabályához igazodik.

A korábban kihelyezett hitelek visszaáramlásának gyorsítása érdekében az 1987. december 31-ig nyújtott, kedvezményes — 0, 1, 2, 3, valamint 3,5 százalékos — kamatozású állami kölcsönök határidő előtti visszafizetése és rendkívüli törlesztése esetén a kedvezmény 40 százalékról 45 százalékra emelkedik.

Az áruvásárlási kölcsön éves kamata 13 százalékról 16 százalékra, a szolgáltatási hitelek kamata évi 13 százalékról 16 százalékra, a személyi kölcsönök kamata évi 15 százalékról 17 százalékra, illetve 17 százalékról 19 százalékra, a mezőgazdasági termelési kölcsönök kamata a korábbi, évi 12, 14 és 15 százalék helyett egységesen 15 százalékra, az egyéni és társasvállalkozások kölcsöneinek kamata 14, illetve 15 százalékról 17 százalékra növekszik. (MTI)

Vegyes vállalatok

A Pénzügyminisztérium eddig több mint 180 vegyes vállalat alapítására adott engedélyt, s ezek nagy része már megkezdte működését. Mint ismeretes, a kormányzat 1986-ban egyszerűsítette az ilyen vállalkozások alapításával kapcsolatos eljárást, jelentős adókedvezményt vezetett be működésük megkönnyítésére és lehetővé tette, hogy önálló külkereskedelmi jogot kapjanak, saját maguk intézzék külpaci munkájukat. Mindez nagymértékben hozzájárult, hogy az elmúlt másfél év alatt több mint 110 új vegyes vállalat jött létre. Több olyan vegyes vállalat is alakult, amelynek alapítóje megközelíti, sőt, meghaladja a félmilliárd forintot. Ilyen az Agrofém magyar-japán Fermentációipari Rt., vagy az amerikai részvétellel létrehozott Float Üveggyár Orosházán. A vegyes vállalatok háromnegyede ma már termelőtevékenységet folytat.

Novosztjy

Nem fura, hogy olykor elszíntelenült, gunyorossá laposodott kifejezések is ragyogóvá fényesedhetnek? A szolás, hogy „történelmi idöket élünk”, bizony a legközvetlenebbül érzékelhető bizonyítékok egész sorozatával kap manapság tényleges értelmet.

Vibrálnak a mondatok: „a vérszomját oltó Sztálin (Fazil Iszkander egyenest vámpírnak nevezi)”; „a perekkel kapcsolatos igazság most szertefoszlatja a mítoszt, melynek kábulatában nemzedékek sora élte le az életét”; „Sztálin állítólag egyszer meg is jegyezte: szívesebben veszi, ha nem meggyőződésből, hanem félelemből állnak mellette, elvégre a meggyőződés változhat. Vajon, tudatában volt-e annak, hogy Caligula császárnak, ennek az örült szadistának a mondsát ismétli: „ám gyűlöljenek, csak féljenek?” És ha most rögvest kijelentem, hogy a fenti idézetek, rengeteg hasonló társaságában, szovjet újságíró tollából származnak, s annak rendje-módja szerint, a lapban kinyomtatva, magas példányszámban meg is jelentek — talán már többen elhiszik, mint mondjuk úgy fél évvel korábban, de gyanítom: még most is jó adag hitetlenkedés, óvatoskodó kétely vagy csönd kísérheti mindezt. Mármost akkor, ha sietve hozzátesszem: ezek a mondatok bizony egy mai és néhány napja immáron magyarul is olvasható szovjet sajtóorgánium hasábjain láttak napvilágot.

Igen: a hazai újságosstandokra került a glasznosztj vezérlapja, a *Moszkovszkije Novosztjy*. Lapozgatom az első, 16 oldalas júliusi válogatást, és felváltva, hullámokban önt el az ujjongó öröm és a gyomrot összerántó szorongás. A Novosztjy, vagyis a Hírek eme reakciógyűjtése, rögtön látni fogjuk, nagyon is érthetően ilyen. Mert legelőször eszembe jut a régesrég, 48–49-ből származó, és Jókainak köszönhető történelmi mondat: éljen a szabadság, harsan föl egyfelől — de a Kárpátok bercei ezt a visszhangot verik vissza: a cár mindentható...

Ofszettechnika, kitűnő tördelés — mindez csupán szakmai kérdés, nosza, félre vele. Összhatás, első pillantásra: mintha a legjobb formájában lévő ES, HVG és Magyar Nemzet sajtáságosan orosz kombinációját látnánk. És a címek és a cikktémák: *adják vissza Szaharov akadémikus kitüntetését; miért érdekelt Amerika a peresztrojkában* (írta: Gerry Hart); *beszámoló a litvániai autóbusszósorók nagy sztrájkjáról; Anatolij Ribakov készülő, új regényéről*, a cikk címe: *Méltósággal válnak meg múltunktól; a nagy perek áldozatainak rehabilitálásáról; az Arbat a peresztrojka lázában; a szépségverseny után; egy falusi pap bemutatása; hogyan tartóztatták le az üzbe misztért* —, és még mielőtt holmi tartalomjegyzék-ismeretessel burkolt reklámot csapnék a Novosztjynak, engedtessek meg inkább egy kérdés: röpke önvizsgálatra szólítanak föl minden homi újságíró kollegát. Lapozza át a Novosztjyt, és ki-k nézzen szembe saját eddigi szakmai ténykedésével — ami ezen a pályán mindig

erkölcsi természetű kérdések sorozatát veti föl. Ezek szerves következményeként pedig a bátorságot és a felelősséget, a kockázattalállással szövetségre lépett eszmei-elvi szilárdságot, és az igazi következetességet. A sorok közötti üzenetek és a kimondhatóvá váló igazságok közötti, oly könnyen fölfedezhető összefüggéseket. A szemléletmód egyénekre szabottan is világosan fölismerhető kohézióját, az állandóság és a félreérthetetlen, manipulációktól-érdekektől mentes őszinteség bizonyos időrendben — akár nyolc-tíz-tizenöt év relációjában is — jól regisztrálható meglétét vagy hiányát.

Kollégáim persze azonnal nekem esnének, ki-ki önnön mündéjét, vagy a szakma becsületét (értsd most: kényszerek szorította alaphelyzetét) védve. És lenne is némi igazuk. Azt mondanák: és ök? Hiszen mi csak... És ha nem is menthető föl senki az önvizsgálat erkölcsi kényszere alól — legföljebb csak (a Novosztjy láttán) önmagunkon kezdhettük —, annyit mindenképpen be kell látni: merrefelé is kell még figyelni. Hát lássuk.

Elképzelem, hányan is lesznek fél év, egy év múltán a hazai glasznosztj és peresztrojka bajnokai. (Már mostanság szépecskén szaporodnak.) Egy csöppet sem izgatja őket a Novosztjy mondata, mármost, hogy „lehetetlen elképzelni azt, hogy valaki némaként fekszik le este, és reggel közlékeny emberként ébred.”. Nem: ök hirtelen nagyon is közlékenyek lesznek. Ösi, ismerős képlet: én mindig is..., én már akkor is..., én voltam éppen az, aki... S mindezek mögött a szintén a Novosztjyból származó, de akár jelképesnek is tekinthető, „törvényrejtű” megálapítás, hogy „az a sztálinizmus idején kialakult szokás, hogy az első legorombításra (még ha ez ma már nem is olyan rettenetes) engedelmesen meg kell hajolni, véré vált.”.

A Moszkvai Hírek, vagyis a Novosztjy frissessége, a bátorság és a tisztesség mélyen átélte valóságából következő, hiteles hangvétele, tematikai-szemléleti nyitottsága és legfőként: minden elsőbör morális ereje éppen velük szemben, ékkelppen példázza az igazán követésre érdemes és méltó tetteket. Manapság, amikor végre természetessé válik, hogy végveszélybe jutott szomszédbeli testvérért üvöltson az ember, és legyen végre egy több ezer éve kitalált politológiai fogalom legalább megközelítőleg az, amit szemantikailag jelent — amikor felismeréssé kezd válni, hogy mennyivel szívesebben látott vendégek egy idegen ország polgárai fényképezőgéppel érkező turistaként, mint egyenruhában és harcokcsival — ma, amikor a történelem szele nem süvíteni, hanem talán biztatón dúdolni hallatszik itt közvetlenül a füllünk mellett: a nagy betűssé izmosodni kezdő Remény országzásának kezdetét jelezhetik a Hírek. Még egy-két éve se hitte volna senki: kezünkben egy eredetileg cirillbetűkkel írott, kincsenl keresett-hajkurázott újság magyar kiadásával állunk a szélben, és próbálunk mosolyogni.

D. L.

Szegedi nosztalgia

A Tisza haszna

Évszázadok óta állandó téma, hogy a szeretett, kedves folyónk, a Tisza mennyi hasznót hajt környezetének. A legutóbb éppen a megyei tanács végrehajtó bizottsága foglalkozott az agyonkoptott témával. A tapasztalatok értékelésénél az időt visszaporgették egészen a 14. századig, amikor a szabad királyi városban négyezer halász élt, és a pecázás az itt élő embereknek a legfőbb foglalatosságai közé tartozott. Természetesen ma már a halgazdálkodás nagy része a mesterséges halastavakon nyert polgárjogot, de azért sokan üzik kedvtelésből ezt a szabadidős elfoglaltságot. Ma a Tisza ilyen szempontból nem olyan tényező, mint hatszáz évvel ezelőtt volt. A folyami halászatot napjainkban jobban nem lehet feltuttatni, és csak néhány embernek ad biztos megélhetést.

Évszázadokkal ezelőtt a vízi közlekedés jelentős szerepet játszott az Alföld kereskedelmében. Valamikor Szeged volt a só- és gabonakereskedelem központja. Napjainkban ez azért sem kivitelezhető, mert a Tisza csak Csongrádig hajózható. Ha megépül a vízlépcső, akkor az év jelentős részében az egész magyarországi szakaszon közlekedhetnek az 1000-1500 tonnás uszályok. De ez még a jövő zenéje, hiszen néhány esztendővel ezelőtt anyagi okok miatt a vízlépcső építését levették a napirendről. A nagy tervből egyelőre ennyi maradt: néhány utat megépítettek Csongrádon, az elképzelt vízlépcső helyéhez. Valószínű, hogy az ezredfordulig ez a kérdés komolyan elő sem kerül, hiszen a 70-es évek árfolyamán csak kétmilliárd forintba került volna a kivitelezés, jelenleg biztos a duplája lenne ez a költség.

Jó híreket adhatunk a szegedi medencés kikötő építéséről. Ez biztosítja, hogy Szeged egykori folyami kereskedelmi központjából, tehát abból a rangból, amit a Dél-Aföldön elfoglalt, valamint visszanyerjen. A Boszorkány-sziget mellett még ebben az esztendőben elkészül az objektum. Használatosságát azonban nagymértékben korlátozza, hogy a darupályák, raktárak, iparvágányok és a csatlakozó közút nem lesz meg. Nincs

beruházó, sem pénz a befektetésre. Ez a kikötő alapja lehet a tiszai hajózás újkori fellendítésének, és Szeged bekapcsolódhat a nemzetközi teherforgalomba.

A legtöbb város lakó előtt nem titok, hogy a szőke folyó vízminősége nem megfelelő, sőt, a Maros-torkolatól lefelé a szőkesége sem a régi, a Tisza ezen a szakaszon a kanálisok sárga, szennyezett víztömegére emlékeztet. A bakteriológiai vizsgálatok alapján a víz harmad- és negyedosztályú, és ezért fürdőzésre nem javasolják. Öntözésre, halgazdálkodásra a Sárgea fölötti szakasza alkalmas, mert sokkal jobb a víz minősége. A végrehajtó bizottság azonban felhívta a figyelmet arra — és az különböző intézmények, szervezetek támogatását kéri —, hogy a Tisza vízgyűjtő területén csökkentsek, illetve szüntessék meg a szennyvizek bevezetését. Ez kulcskérdés, enélkül nem tudjuk jobban kihasználni szeretett folyónkat. A szomszédos megyékkel is fokozzák ezért az együttműködést.

A Tisza vízkészletét jelenleg és a jövőben is öntözésre használják. A megye homoki területeinek locsolását is erre alapozzák. Az öntözött terület nagyságát a jelenlegi 20 ezer hektárról 80 ezer hektárra szeretnék növelni. Megközelíti a folyó megyei szakasza a 100 kilométert, és köztudott az is, hogy szélsőséges víz-ingadozású. Két jellemző szélső érték a 20. századból: 1946-ban volt a legkisebb vízhozam, 95 köbméteres, míg a legnagyobbat 1970-ben mérték: 4100 köbméter. Az ehhez tartozó vízállás-érték Szegednél miniusz 250 centiméter, illetve plusz 960 centiméter, tehát a különbség meghaladja a 12 métert. A vízhozam stabilitása csak a csatornázással és a Tiszavölgyi többcélú gazdálkodási rendszer megvalósításával képzelhető el. Természetesen ez is a jövő zenéje, hiszen fantasztikus költségeket igényelne a teljes csatornázás megépítése.

Husz-harminc évvel ezelőtt a folyóból még inni lehetett. Sokan bográcscsal belőle merítették a vizet a halászlé főzéséhez. Ma már ez senkinek nem jut eszébe, és az sem, hogy az ivóvizet a Tiszából nyerjük. Az ivóvíz

bázisaként távlatban is a mélységi rétegvizekkel számolnak a szakemberek. A víz ipari felhasználásához azonban fel lehet fedezni a folyót. Élővilágát a Tiszakutató bizottság 1957 óta intézményesen kutatja, védelmét szervezi. Sajátos az erdősége és a vadállománya. A folyóhoz kapcsolódnak a megye kiemelten kezelt természetvédelmi területei is. A folyó nincs felfedezve a vízi sport, turizmus és a strandolás céljaira igazán a 20. század emberének. Ebben közrejátszik a folyó szennyezettsége és az üzleti fantázia hiánya. Az idegenforgalmi és turisztikai vonzerőt tovább lehetne fejleszteni, hiszen a jövő egyik húzóágazata a vendéglátás. Ebben még segítségünkre lehetne a jugoszláv-magyar határ menti példás együttműködés is.

H. M.

1988. július 20-án, Szegeden született. Ötödik gyermek volt az elkövetkező években kilenc tagúvá lett családban. Édesapja korai halálával kilátástalanná sokasodtak a család megélhetési gondjai. Rövid időre menhelyre kerültek a gyerekek, de az édesanya erőfeszítései nyomán ismét együtt volt a család.

A család segítése a testvérek még gyermekként kezdtek el dolgozni. Hármán az építőiparban tanultak szakmát, közülük Illés tétőfedő-cserepező lett. A szülői ház légköre, az élettanasztalat és a szervezett munkatársak közössége kapcsolta a 17 éves fiút a munkásmozgalomba, az MSZDP ifjúsági tagozatába.

Ifjúkorának éveit az első világháború kurtította meg. 1916-ban kapta meg a befolyót, s a haditengerészet-hez került, a véletlen folytán azon a cirkálón szolgált, azon a hajón élte át a catarói matrózfelkelést, amelynek Horthy Miklós volt a parancsnoka. A felkelő matróztársak követeléseire mélyen emlékeztetőbe vésődtek, csakúgy mint internacionalista összefogásuk. Hazafelé vezető útjának részleteiről keveset tudunk. Nem általánosan azonban a feltételezés, hogy a forradalmak cselekvő részese volt. A családi visszatekintés szerint — e tekintetben is pontosítva az 1987-es életrajzi lexikon

Komócsin Illésre emlékezve

adatait — a Tanácsköztársaság idején Nagykanizsán a Belügyi Népbiztossághoz tartozva tevékenykedett, fegyverrel védte a tanács hatalmat.

Az ellenforradalmi rendszer hatalomra jutását követően hosszú időre internáltak, majd azután is megfigyelés alatt tartották. Feketeistára került, s emiatt Szegedet többször is elhagyva Miskolcon, Debrecenben, Nyíregyházán keresett munkalehetőséget. Kapcsolata a munkásmozgalommal ekkor sem szakadt meg.

Visszatérve Szegedre, a huszas évek végén a baloldali szociáldemokraták és az illegális kommunisták hatókört bővítő, a kerületi párt-szervezeti életet újjáélesztő munkájában vett részt. Másrészt a baloldali vezetésű MEMOSZ-mozgalomba tért vissza. Az 1930-as májusi le-

tartóztatások után Gyóla

Istvánnal, Mihály testvérével és más elvtársakkal együtt a Ladvánszky József és társai által megkezdett politikai tevékenységnek volt a folytatója.

Neve ott szerepelt a kommunista párt által kezdeményezett 1933-as tiltakozó memorandum aláírói között. A 234 aláírást tartalmazó levél négy német kommunista kis-vezér ellen tiltakozott, és szabadon bocsátásukat követelte.

1944 márciusában a MÉ-

MOSZ szegedi csoportjának elnökevé választották. Ugyanez év április 3-án a rendszerre legveszélyesebbnek ítélt munkásmozgalmi vezetők között — Mihály és Antal testvérével együtt — tartóztatták le. Az április 22-ig őrizetbe vett 159 személyt azután Budapestről különböző internálótáborokba és a frontra szállították. A testvérek a rijcsi internálótáborba kerültek, ahonnan annak szeptemberi feloszlata után tértek haza.

A szétesett, elmenekült hatalom nyomában keletkezett vákuumban kezdeményezőleg léptek fel a helyi baloldali, kommunista erők. Még a város felszabadulása előtt, október 9–10-én — Fodor Imre és Komócsin Illés szervezésében létrehozták a polgárőrséget. Komócsin Illés rövidesen a polgárőrség helyettes parancsnoka, egyben a közrendészeti és a politikai osztály vezetője lett. E tisztségében és mint az MKP tagja, egyben a Városházi Kommunista Frak-

ció tagja is volt. 1945 decemberében a bel-

ügyminiszter, az ekkor már alezredes Komócsin Illést, szolgálati érdekből, a Tolna megyei főkapitánysághoz, Szekszárdra vezetőhelyettesként a politikai osztály élére áthelyezte. A Délmagyarország, a Szegedi Népszava és a Délvidéki Hírlap ekkori számaiban egyaránt úgy méltatták, hogy „a legnehezebb időkben igen eredményesen töltötte be fontos hivatását”. A Délmagyarország kiemelte: „Nagy része van benne, hogy a szegedi politikai osztály erős, megbízható szervezetté vált és kiváló fegyvere lett a demokráciának a reakció elleni harcban.”

Szekszárdot követően Szeged, Budapest, Kiszombor, majd 1949 júliusától Hódmezővásárhelyre volt a szolgálati helye. Itt a rendőrkapitányság vezetőjeként dolgozott. 1953-ban a Belügyminisztériumból ment nyugdíjba.

Áldozatos és eredményes munkáját több kitüntetéssel ismerték el. Küzdelmes élete 1956. január 20-án zárult le.

Kormányos András

Komócsin Illés születésének 90. évfordulója alkalmából 1988. július 20-án (szerdán) 15 órakor az MSZMP Szeged Városi Bizottsága és a Szeged Megyei Városi Tanács koszorúzási ünnepséget rendez a Belvárosi temetőben levő sírjánál.